

Een wandelstok waar muziek uit komt

Annelies Schraa repeteert het csakanconcert met Apollo. FOTO MENNO RINGNALDA

RUDOLF NAMMENSMA

LELYSTAD Annelies Schraa is een van de weinige csakan-bespekers van dit moment. Komende week is ze op dit nagenoeg vergeten blaasinstrument te horen in Oldeberkoop en Leeuwarden.

„Dan speel je al een tijdje muziek op blokfluit en dan kom je er achter dat het daarvoor helemaal niet is geschreven. Maar voor een csakan. En dan word ik nieuwsgierig,” Toen Annelies Schraa voor het eerst van dit raadselachtige instrument hoorde, ging ze op zoek naar informatie, maar ving aanvankelijk bot. „Uiteindelijk vond ik een doctoraalstudie en een verzameling werken voor dit instrument, bewerkt voor blokfluit. Maar ook daarmee kom je nog niet zo ver.” Het was stug volhouden en blijven zoeken: zo is ze vijf jaar op jacht geweest naar de verborgen historie van de csakan.

Het instrument, afkomstig uit Oostenrijk en Hongarije, is genoemd naar het Hongaarse woord voor strijdbijl: *csákány*. „En terecht, want zijn haakse mondstuk heeft veel weg van de kop van een bijl. Maar ook net zoveel van een haakvormig handvat van een wandelstok.” Kun je er dan ook mee wandelen? „De csakan stamt uit de bieder-

meier-tijd, toen wandelen zeer populair was. Natuurlijk is de csakan niet bedoeld om ermee te wandelen, het is geen wandelstok. Maar er was destijds wel iets anders aan de hand. In die tijd werden wandelstokken wel voorzien van allerlei extra's, net zoals zakmessen. Ze noemden het dan systeemstokken, luxe wandelstokken. Soms was er een vlindernet in verwerkt, een drankvoorraadje of een muziekinstrument: een ingebouwde csakan. Zo kon iedereen tijdens de wandeling zijn hobby uitoefenen.”

Maar de blokfluit vervangt nu dit instrument? „Ja en nee. Veel csakan-repertoire wordt nu op blokfluit gespeeld. Maar op blokfluit klinkt het totaal anders. De csakan klinkt veel warmer en intiemer. Niet voor niets kreeg het de bijnaam *flûte douce* (milde fluit, red.)” Het instrument beleefde een opleving aan het begin van de negentiende eeuw, tijdens de romantiek. In Wenen maakte destijds de nagenoeg vergeten Anton Heberle furore als componist en bespeler van deze vergeten fluit.

Schraa, blokfluitdocente en aanvoerder van een blokfluitensemble, is enthousiast over haar optredens. „Natuurlijk treed ik als blokfluitist vaker op, maar met de csakan voornamelijk in duet met een gitaar. Mijn contacten met de musici van

het Apollo Ensemble stammen al van lang geleden. Dat zij mij nu de kans geven met hun barokensemble een concert van Heberle uit te voeren, ervaar ik als een voorrecht. Ook voor het publiek: zo'n uitvoering is een zeldzaamheid. Zeker omdat ik een heel bijzonder exemplaar gebruik: een met maar liefst zeven kleppen!”

Apollo heeft tijdens het concert *De Boheemse Haydn* meer te bieden. Bijvoorbeeld een concert voor orkest en - dit komt men zelden tegen - contrabas van Johann Baptist Vanhal, met als solist Robert Franenberg. Plus de *Maria Theresia-symfonie* van Joseph Haydn. Lang is men ervan uitgegaan dat dit werk samenhang met een bezoek van de keizerin. Nu weet men dat dat een latere symfonie was. Maar het label hing er toen al aan. Dus Haydns Symfonie nr. 48 zal, hoe onterecht ook, tot in lengte van dagen die bijnaam blijven voeren.

De csakan is te horen in het programma *De Boheemse Haydn* van het Apollo Ensemble uit Lelystad. De concerten zijn zaterdag 18 april, Bonifatiuskerk, Oldeberkoop 20.15 u., en vrijdag 24 april, Doopsgezinde kerk, Leeuwarden, 20.15 u. www.apollo-ensemble.nl www.wienerpotpourri.com